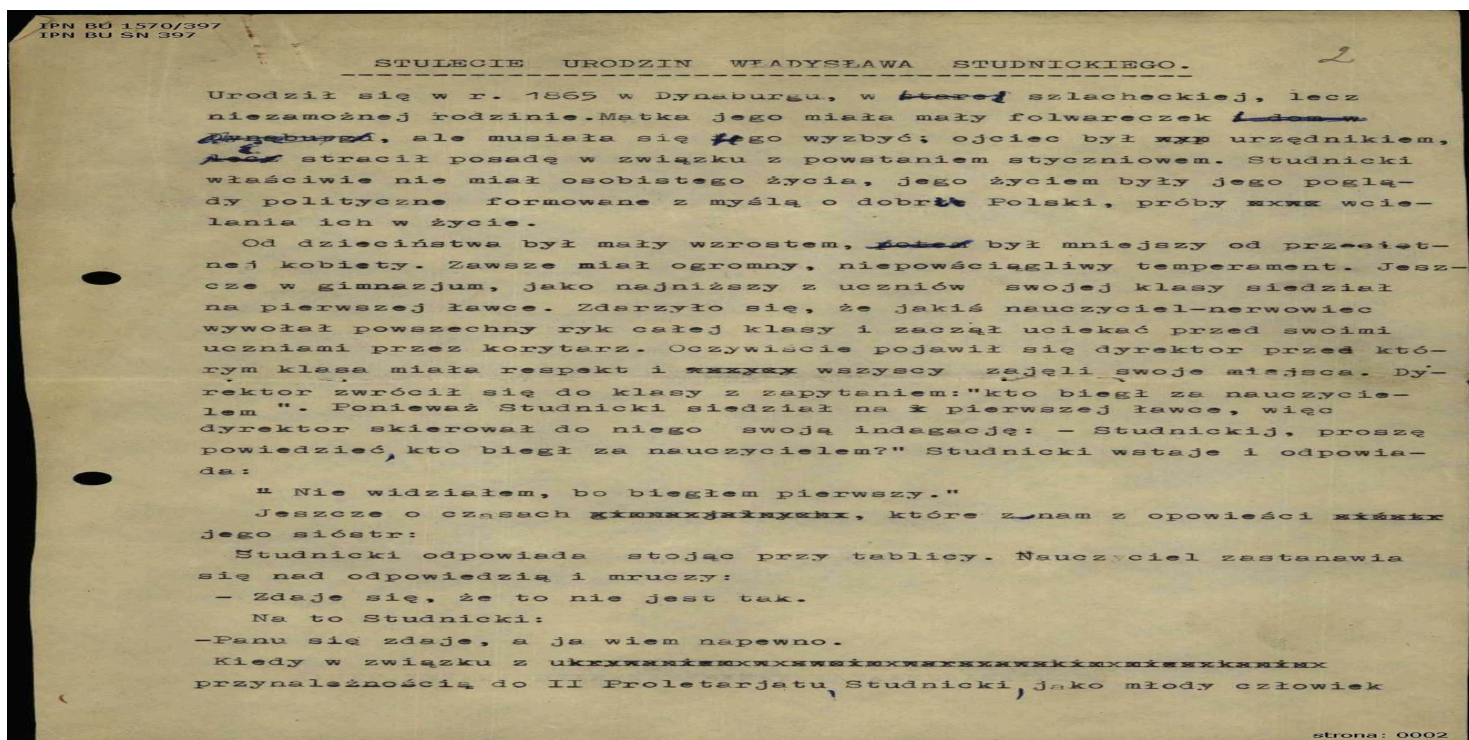

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/105159,Wladyslaw-Studnicki.html>

Pierwsza strona maszynopisu pt. „Stulecie urodzin Władysława Studnickiego” (z zasobu IPN)

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Władysław Studnicki

OKRES HISTORYCZNY

(1922-1939) II Rzeczpospolita (1939-1945) II wojna światowa

Autor: ROBERT BULIŃSKI 18.01.2024

Władysław Studnicki to postać zasłużona dla odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r., ale jednocześnie kontrowersyjna ze względu na działania podejmowane podczas II wojny światowej.

Władysław Studnicki urodził się 15 listopada 1867 r. w Dyneburgu w Imperium Rosyjskim. W młodości był związany z ruchem socjalistycznym, ale na początku XX wieku w Galicji związał się z narodowcami.

Od trializmu do proniemieckości

Ostatecznie przed wybuchem I wojny światowej opracował własną koncepcję polityczną, nazwaną przez niego trializmem. Zakładała ona uzupełnienie monarchii austro-węgierskiej o człon polski, w skład którego weszłyby też ziemie odzyskane z zaboru rosyjskiego. Studnicki został członkiem Komisji Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych, która dążyła do sformowania polskich oddziałów wojskowych u boku armii austriackiej.

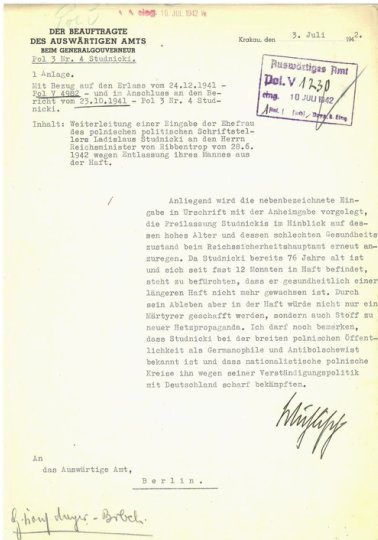
**Władysław Studnicki (fot.
Narodowe Archiwum Cyfrowe)**

W trakcie I wojny światowej, widząc narastającą słabość Austro-Węgier, Studnicki przeszedł na pozycje proniemieckie, którym pozostał wierny praktycznie do końca swojego życia. W 1916 r. zaproponował generał-gubernatorowi Hansowi von Beselerowi utworzenie niepodległego państwa polskiego w sojuszu z Niemcami.

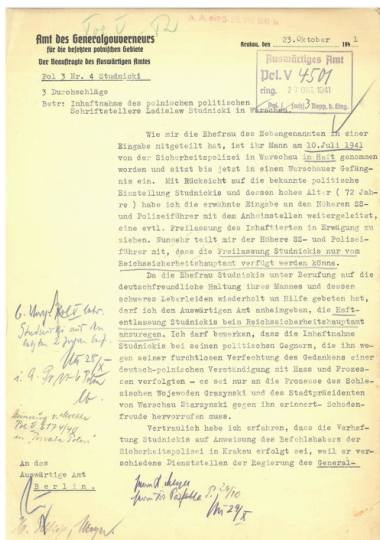
W trakcie I wojny światowej, widząc narastającą słabość Austro-Węgier, Studnicki przeszedł na pozycje proniemieckie, którym pozostał wierny praktycznie do końca swojego życia.

Miał duży wpływ na wydanie tzw. Aktu 5 Listopada 1916 r., czyli proklamacji powstania Królestwa Polskiego w ścisłym związku z państwami centralnymi. Dopelnieniem niepodległościowych działań Studnickiego było wejście w skład Tymczasowej Rady Stanu, a na początku 1918 r. Rady Stanu Królestwa Polskiego.

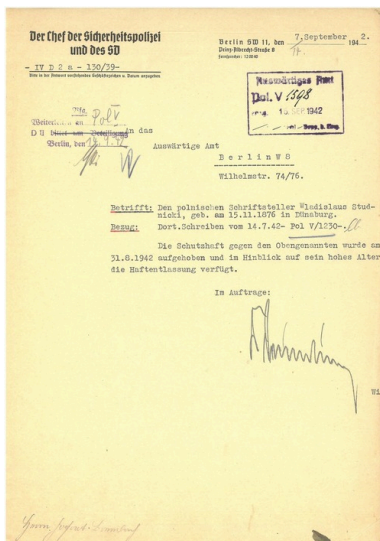
Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, Studnicki, do końca lat 20., pracował w administracji publicznej. Następnie na kilka lat został wykładowcą akademickim w dziedzinie gospodarki. Jednak w okresie II Rzeczypospolitej najbardziej znany był jako aktywny publicysta oraz autor książek i artykułów.

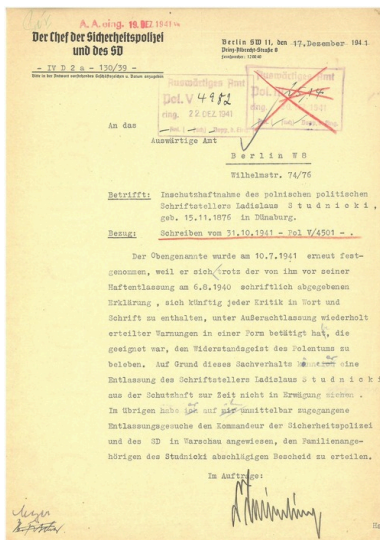
Pismo Pełnomocnika do Spraw Zagranicznych przy Rządzie GG z 3 VII 1942 r. w sprawie przekazania sprawy Władysława Studnickiego do Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeszy (z zasobu IPN)

**Pismo Pełnomocnika do Spraw
Zagranicznych przy Rządzie GG z
23 X 1941 r. w sprawie uwięzienia
Władysława Studnickiego (z
zasobu IPN)**

**Pismo Szefa Policji
Bezpieczeństwa i SD w Berlinie z
7 IX 1942 r. w sprawie zwolnienia
Władysława Studnickiego z
więzienia (z zasobu IPN)**

**Pismo Szefa Policji
Bezpieczeństwa i SD w Berlinie z
17 XII 1941 r. w sprawie odmowy
zwolnienia Władysława
Studnickiego (z zasobu IPN)**

Wobec nadchodzącej drugiej wojny światowej

W 1936 r. był gościem głośnego zjazdu nazistowskiej partii NSDAP, który odbywał się w Norymberdze. Spotkał się tam z Adolfem Hitlerem i ministrem spraw zagranicznych Joachimem von Ribbentropem.

Po powrocie do okupowanej Warszawy cały czas utrzymywał kontakty z administracją Generalnego Gubernatorstwa, choć trzeba przyznać, że podejmował również interwencje dotyczące różnych represjonowanych osób.

W sytuacji coraz ostrzejszego kryzysu z Niemcami wydał w czerwcu 1939 r. publikację pt. „Wobec nadchodzącej drugiej wojny światowej”, w której przedstawił katastrofalną wizję przyszłości Polski zaangażowanej w wojnę z III Rzeszą. Przewidywał także porzucenie interesów polskich przez Francję i Wlk.

Brytanię. Książka została skonfiskowana przez władze II RP.

Władysław Studnicki kampanię wrześniową 1939 r. uznał za straszliwą klęskę Polski. Postanowił mimo wszystko dążyć do współpracy z Niemcami. Pod koniec listopada tego roku wystosował do Berlina pierwszy ze swoich memoriałów. Ostatni wysłał w marcu 1945 r., kiedy koniec III Rzeszy był już przesądzony. W 1940 r. przybył do Berlina, starając się dotrzeć do najwyższych władz hitlerowskich, ale został aresztowany i internowany. Zwolniono go po klęsce Francji.

Latem 1941 r. ponownie został aresztowany. Trafił na Pawiak. Rok później wyszedł na wolność.

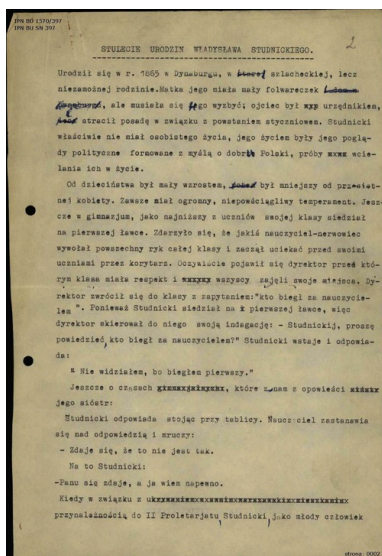
Po powrocie do okupowanej Warszawy cały czas utrzymywał kontakty z administracją Generalnego Gubernatorstwa, choć trzeba przyznać, że podejmował również interwencje dotyczące różnych represjonowanych osób. Latem 1941 r. ponownie został aresztowany. Trafił na Pawiak. Rok później wyszedł na wolność. W lipcu 1944 r., wobec zbliżającej się do ziem polskich Armii Czerwonej, wyjechał na Węgry, a następnie do Austrii.

Po zakończeniu II wojny światowej przebywał w Rzymie, a od 1946 r. do śmierci w Londynie. Był osobą objętą anatemą przez polską emigrację. Z kolei władze Polski Ludowej całkowicie wymazały jego twórczość z życia publicznego, a jego samego uznały za czołowego germanofila i kolaboranta hitlerowskiego. Zmarł na emigracji 10 stycznia 1953 r.

* * *

W zasobie archiwalnym IPN przechowywana jestteczka z materiałami dotyczącymi interwencji żony Władysława Studnickiego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych III Rzeszy w sprawie zwolnienia go z więzienia na warszawskim Pawiaku. Akta pochodzą z okresu od końca października 1941 r. do końca września 1942 r. Ponadto w IPN znajduje się opracowanie (maszynopis) pt. „Stulecie urodzin Władysława Studnickiego”, którego pierwotnym autorem był Stanisław Cat-Mackiewicz. Powyższy druk został skonfiskowany niejakiemu Pilarskiemu podczas rewizji na granicy w 1966 r.

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

Pierwsza strona maszynopisu pt. „Stulecie urodzin Władysława Studnickiego” (z zasobu IPN)

COFNIJ SIĘ